

Geuzenveld Herstructurering van een tuinstad

De afgelopen decennia is hard gewerkt aan de transformatie van de Westelijke Tuinsteden die zijn aangelegd in het kader van het Algemeen Uitbreidingsplan van Amsterdam uit 1934. Door hun veranderde ligging vormen deze wijken in potentie nieuwe stedelijke woonmilieus. De Amsterdamse wooncorporaties wilden ze tot onderdeel maken van een veelkleurige parkstad “waar je je kinderen wilt laten opgroeien”. Door de financiële en economische crisis staat deze ambitie nu sterk onder druk. Het plan voor de Eendrachtsparkbuurt van Joan Busquets is een van de laatste projecten die op basis van deze grootstedelijke ambitie worden gerealiseerd.

Auteur Marian Prins

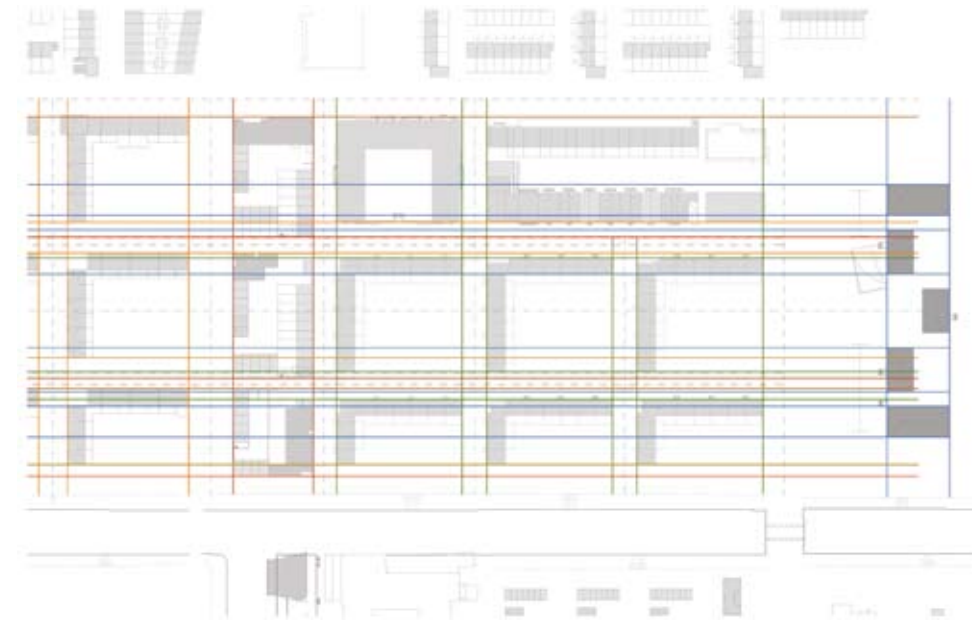
In het uitwerkingsplan dat Joan Busquets heeft gemaakt voor de Eendrachtsparkbuurt in Amsterdam, staat de openbare ruimte en de inrichting ervan centraal.

Ondanks de stagnatie in de stedelijke vernieuwing van de westelijke tuinsteden in Amsterdam, wordt in november in de Eendrachtsparkbuurt in Geuzenveld een begin gemaakt met de bouw van 173 woningen en de aanleg van een nieuw buurtpark. Beide plannen zijn een ontwerp van de Spaanse architect en stedenbouwkundige Joan Busquets. De woningen en het park vormen de eerste fase van groter plangebied, waarvoor hij het masterplan ontwierp. De tweede fase, bestaande uit twee hogere blokken naar een ontwerp van MVRDV en een tussenliggend plein, is voorlopig uitgesteld en wordt mogelijk opnieuw ontwikkeld. Ontwikkelingsmanager Yorick Meefout van opdrachtgever woningcorporatie Stadgenoot ziet de eerste fase als een goede afronding van de grootschalige aanpak in de Eendrachtsparkbuurt. “Alle blokken eromheen zijn al vernieuwd en dit wordt een prachtige afsluiting. Het zijn mooie woonblokken en we krijgen een stedelijke groene ruimte met wandel- en fietsroutes. Boven-

dien wachten nog 35 gezinnen op herhuisvesting, waardoor de urgentie groot is om het plan daadwerkelijk uit te voeren.”

Op het plangebied dat nu wordt ontwikkeld, gelegen tussen het Parkrandgebouw van MVRDV in het oosten en de Geuzentuinen in het westen, stonden zes L-vormige portiekblokken met 288 woningen. Bij het vernieuwingsplan uit 2006 is uitgegaan van sloop van al deze woningen. In het nieuwe plan moesten driehonderd woningen, duizend vierkante meter bedrijfsruimte en inpassende parkeerplaatsen komen, met een parkeernorm van 1,0. Voor de woningen is een verdeling van minimaal 175 sociale huurwoningen en 130 middeldure huur- en koopwoningen aangehouden. Verder was er behoefte aan een centraal gelegen buurttuin, die vooral een functie voor de omliggende blokken krijgt. Achter het naastgelegen Parkrandgebouw ligt het Eendrachtspark dat een wijkfunctie heeft.

In de Eendrachtsparkbuurt stonden oorspronkelijk zes naoorlogse, L-vormige bouwblokken die zijn gesloopt ten behoeve van nieuwbouw.

Masterplan en park

In het buurtpark van Busquets lopen vijf groene duinen van verschillende lengte en grote trappen op naar een hoger gelegen Belvédère. Aan deze brede wandelstrook liggen drie u-vormige blokken die aan de parkzijde vier tot zeven lagen hoog worden. "Het vormt een besloten groene ruimte tussen hoge bebouwing, het idee van een Central Park", aldus Meefout. Vanaf de Belvédère lopen wandelstraten tussen de nieuwe blokken door naar de Albardagracht, waarbij zicht is op de afgesloten binnentuinen. Bij de gracht leiden trappen naar beneden. De blokken aan de Albardagracht staan op maaiveldniveau. De groene strook langs de gracht wordt autovrij gemaakt en is bestemd voor langzaam verkeer. Aan de westzijde van het park wordt de Ripperdastraat ingericht als 'esplanade', met aan weerszijden snelgroeiende honingbomen. In het park zijn de bomen teruggeplaatst

die voor de sloop in dit gebied stonden. Voor de verlichting van het park viel de keuze op de klassieke Friso Kramerlichtmasten. De definitieve inrichting van de openbare ruimte staat echter nog niet vast, hierover moet het Stadsdeel nog een besluit nemen.

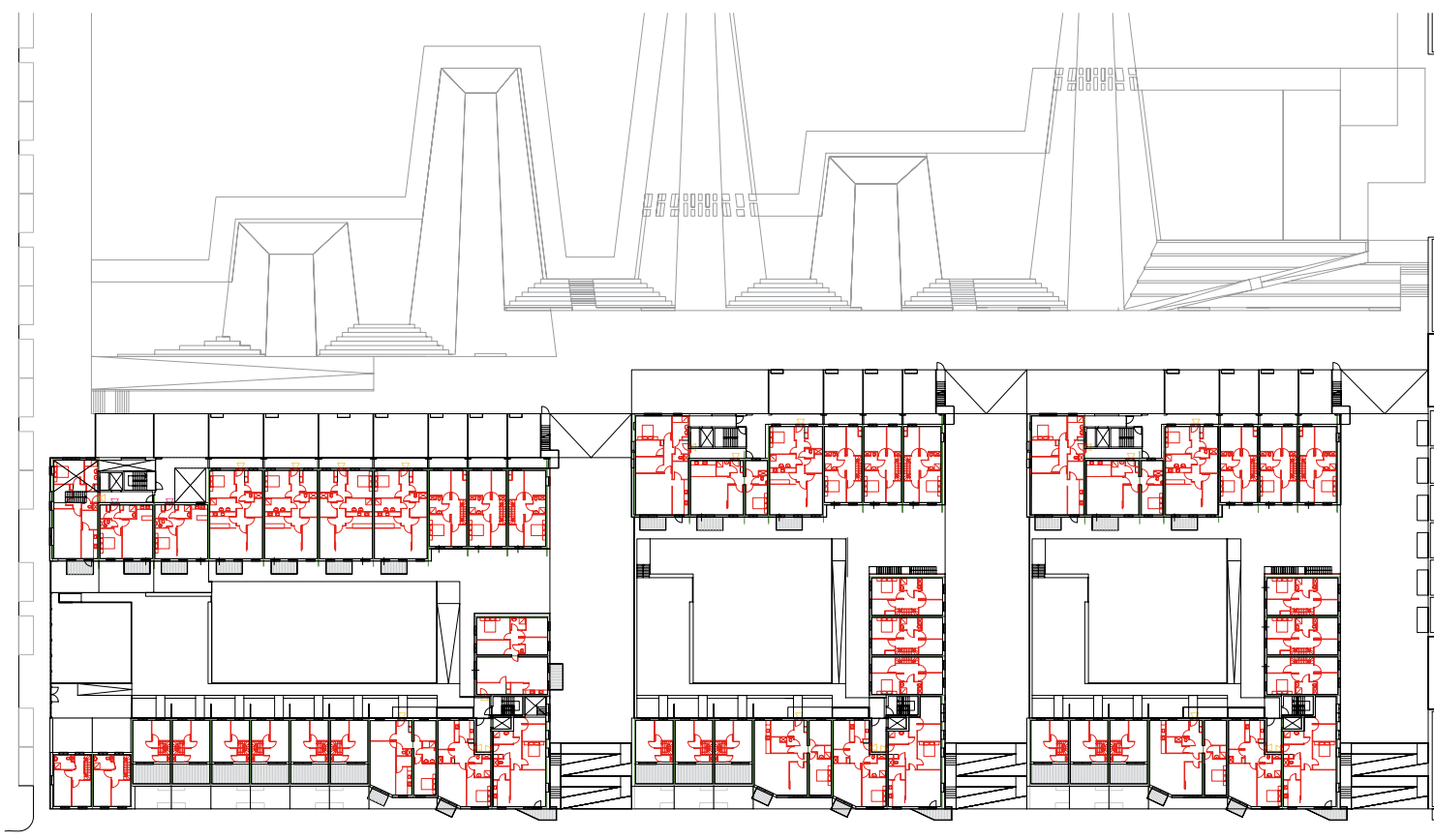
Een fontein vormt de overgang van het groene park naar het stenen plein aan de oostkant. Vanuit het park kijk je over het plein door een van de enorme gaten van het Parkrandgebouw. Volgens het masterplan van Busquets komt rond het plein de hogere bebouwing van fase 2 met daarin ook het programma voor bedrijfsruimtes. Het huidige plan van MVRDV zal echter niet worden gebouwd, Stadgenoot laat dit herontwikkelen.

Woonblokken van Joan Busquets

In de drie blokken die nu worden gebouwd komen

Axonometrie van de nieuwe buurt. De bebouwing aan de Clijnstraat wordt stedelijker en sluit aan op het Parkrandgebouw van MVRDV.

In het nieuwe plan wordt minimaal hetzelfde aantal woningen teruggebouwd, maar met een variatie in grootte en prijs, bedoeld voor uiteenlopende bewoners.

173 woningen. De 12 eengezinswoningen, 153 appartementen en 8 maisonnettes variëren in grootte van 48 tot 120 vierkante meter en worden ontsloten door portieken en galerijen. "Het project kent veel verschillende woningtypen, dat zou anno 2011 niet meer zo worden gedaan", zegt Meefout. "We hadden oorspronkelijk een verdeling in koop- en huurwoningen, maar dat laten we los. We hebben de terugkerende huishoudens ingepland en voor de andere woningen is de invulling in principe vrij. In Nieuw West is momenteel grote behoefte aan betaalbare koop- en vrije sector huurwoningen voor het middensegment en aan sociale huurwoningen voor grote gezinnen." Binnen de blokken verspringen de bouwhoogten. De bebouwing aan het park is het hoogst en loopt op tot zeven lagen. Aan de groene Albardagracht staan eengezinswoningen en zijn alleen de hoeken hoger. De gevels hebben met de bruine en roodbruine baksteen een Nederlands uiterlijk. Vooral aan de parkzijde ontstaat door galerijen en trappen en door de afwisseling van wit beton en witte bakstenen een speels effect. Zowel aan het park als aan de Albardagracht trekken de grote glazen serres op de hoeken de aandacht. Onder het grootste bouwblok komt aan de parkzijde een halfverdiepte parkeergarage voor 62 auto's. Onder de andere drie blokken zijn gemeenschappelijke fietsenstallingen gepland. Langs de Belvédère en de Albardagracht krijgen de

eengezins- en benedenwoningen een privé voor- en achtertuin. De erfafscheidingen langs de voortuinen zijn eenduidig vormgegeven. Zo hebben de voortuinen aan de parkzijde een witte betonnen poort en een houten afscheiding met een bank. Juist deze details vindt Meefout bijzonder aan het plan. "Busquets heeft net zo veel aandacht voor het gebouw als voor de openbare ruimte. Over alles is nagedacht. Hij heeft zich echt afgevraagd: voor wie doe ik dit en hoe sluit ik aan bij de omgeving?" Vanaf het begin van het project zijn de buurtbewoners betrokken bij de planvorming. Een belangrijk punt voor de bewoners is de sociale veiligheid in de openbare ruimte. Dit is in het plan opgelost door nieuwe en bestaande woningen zo veel mogelijk zicht te geven op het park en door een goede verlichting aan te leggen. Bovendien krijgen de benedenwoningen aan de Belvédère een voortuin en een voordeur aan de parkzijde. Bij de prijsvraag voor een voorziening in het park is gekozen voor een fontein. Busquets plaatst deze tussen het park en het plein. Voor het definitieve ontwerp van de fontein wordt binnenkort een competitie onder kunstenaars uitgeschreven.

Stedelijke vernieuwing in Nieuw West

Vanaf de jaren vijftig zijn aan de westkant van Amsterdam vier tuinsteden gebouwd, naar een stedenbouwkundig

In het hart van het blok komt een openbare tuin met terrassen en met uitzicht op het Parkrandgebouw.

Nieuwbouw aan de Albardagracht

Studie van de overgang van publieke ruimte naar woningbouw

ontwerp van Cornelis van Eesteren. In een groene omgeving verzezen in korte tijd ruim 40.000 woningen, vaak in vierhoog portieketageblokken of als kleine eengezinswoningen.

Begin jaren negentig worden de eerste plannen voor verbetering gemaakt, maar al snel blijkt een ingrijpende vernieuwing noodzakelijk. Volgens het 'Ontwikkelingsplan richting parkstad 2015' uit 2001 zal een derde van de woningvoorraad gesloopt worden. Door een deel van de openbare, groene ruimte te bebouwen, kan bovendien een hogere dichtheid worden bereikt. Bij de vernieuwing wordt een onderverdeling aangehouden in stedelijke, groen-stedelijke en suburbane woonmilieus. De invulling daarvan vindt plaats op wijkniveau. De nieuwbouw zal meer worden gedifferentieerd: andere woningtypen, minder sociale huur en meer woningen in de koop- en duurdere huursector. In totaal zijn 28.000 nieuwe woningen en daarnaast 92.000 vierkante meter maatschappelijk vastgoed en kleine bedrijfsruimtes voorzien.

Binnen Geuzenveld is de Eendrachtsparkbuurt als proefproject voor de herstructurering aangewezen. Hier moet een groen stedelijk milieu verrijzen. Het eerste grote nieuwbouwproject in de buurt is het in 2002 opgeleverde Geuzentuinen, gebouwd op het tracé van een geprojecteerde, maar nooit gerealiseerde hoofdweg. Hierna raakt de vernieuwing

in een stroomversnelling. De traditionele L-vormige bouwblokken worden gesloopt en vervangen door onder meer de nieuwe Ripperdahof, de Blasiushof en de Colijnhof. Naast het vernieuwen en verdichten wordt ook de verkeersontsluiting verbeterd. Zo is in de Eendrachtsparkbuurt een buurtring voor het autoverkeer gerealiseerd. Ruimtelijke accenten moeten deze ontsluiting beter herkenbaar maken. Het in 2007 opgeleverde Parkrandgebouw van MVRDV is daarvan het meest opvallende. Dit gebouw vormt de overgang naar het achterliggende Eendrachtspark dat heel Geuzenveld bedient.

Door de financiële ontwikkelingen liggen veel plannen in Nieuw West inmiddels stil. Bovendien zijn volgens Yorick Meefout bij verschillende partijen de ideeën over de gewenste richting aan het verschuiven, ook bij zijn woningcorporatie. "Op het niveau van Amsterdam gezien denken wij nu dat Nieuw West, met daarin Geuzenveld, zich eerder leent voor een suburbane, meer ontspannen invulling met lage dichtheden." Hoewel de discussies daarover nog niet zijn afgerond, kan het plan van Busquets wel eens een van de laatste grootschalige projecten met een stedelijke invulling worden.